

عنوان مقاله:

تحلیل معرفت شناختی بیداری در ادب عرفانی فارسی و ساتوری در روایت های آیین ذن (مطالعه موردی: «مثنوی معنوی مولوی» و روایت های «دروازه بی دروازه» و «صد و یک داستان ذن»)

محل انتشار:

دوفصلنامه زبان و ادب فارسی، دوره 76، شماره 248 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 18

نویسندگان:

خلیل بیگ زاده - دانشیار زبان و ادبیات فارسی، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

احسان زندی طلب - دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

ابراهیم رحیمی زنگنه - دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

خلاصه مقاله:

بیداری به معنای از میان رفتن غفلت و ناآگاهی و یکی از مهم ترین اصطلاحات در عرفان اسلامی است که مولوی در داستان های مثنوی معنوی بارها از آن سخن گفته، ویژگی های آن را بازنموده است. همچنین در روایت های آیین ذن، ساتوری همین معنا را دارد و درک و تجربه آن اساس و جان مایه مراقبه و سلوک به شمار می رود. بر این پایه، هدف این جستار، تحلیل یافته های بیداری است از نگاه مولوی در مثنوی معنوی به عنوان اثری شاخص در حوزه عرفان اسلامی ایرانی با روایت های ساتوری در مجموعه های «دروازه بی دروازه» و «صد و یک داستان ذن» که هر دو از مشهورترین نوشته ها در سنت عرفانی ذن به شمار می روند. بازنمودن یکسانی ها و ناهمسانی های این دو مکتب فکری با روش توصیفی تحلیلی سامان یافته است و تحلیل و تبیین داده های پژوهش نشان می دهد، ویژگی های بیداری در مثنوی معنوی و ساتوری در آیین ذن مانند: ناگهانی بودن، آگاهی بخشی و تکرارپذیری با یکدیگر همسانی دارند. اگر چه ویژگی ناگهانی بودن در روایت های ساتوری بازتاب بیشتری دارد. همچنین ویژگی حیرت انگیزی که خصوصیتی فرعی و برآمده از نگاه مخاطب است، در روایت های آیین ذن بازتاب فراوانی یافته که برخاسته از ساختار منطق گریز و تحلیل ناپذیر این مکتب است. حال اینکه داستان های مبتنی بر بیداری در مثنوی معنوی که در تطبیق با روایت های ساتوری از بنیان های عقلانی و منطقی مستحکمی پیروی می کنند، حایز این ویژگی نیستند.

کلمات کلیدی:

مثنوی مولوی، بیداری و یقظه، آیین ذن، ساتوری

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1923324>

